

УДК 911.3

Ю.І. Стадницький, д-р екон. наук**О.В. Лопатовська**, аспірант**М.В. Горун**, аспірант

Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут, м. Хмельницький, Україна

ЕТНОТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ГУСЯТИНСЬКО-САТАНІВСЬКОГО РЕКРЕАЦІЙНОГО РАЙОНУ

У статті подано опис найбільш популярних фестивалів у Гусятинсько-Сатанівському рекреаційному районі, як основного виду етнотуристичних ресурсів. Наголошено на важливості проведення культурно-мистецьких заходів для підняття економічного рівня регіону та висвітлено значення фестивалів для розвитку етнотуризму в депресивних регіонах.

Ключові слова: види туризму, етнотуристичні ресурси, етнотуризм.

В статье представлено описание наиболее популярных фестивалей в Гусятинско-Сатановском рекреационном районе, как основного вида этнотуристичных ресурсов. Подчеркнута важность проведения культурных мероприятий для подъема экономического уровня региона и освещено значение фестивалей для развития этнотуризма в депрессивных регионах.

Ключевые слова: виды туризма, этнотуристические ресурсы, этнотуризм.

This article is about the description of the most popular festivals in Gusyatin-Sataniv recreation area as the main form etnotouristic resources. Emphasized the importance of cultural events to raise the economic level of the region and highlights the importance of festivals for the development etnotourism in depressed regions.

Key words: types of tourism, etnotouristic resources etnotourism.

Постановка проблеми. На сучасному етапі туристична галузь набуває все більшого значення у формуванні господарства нашої держави. Важливе значення для розвитку туристичної індустрії в умовах економічної кризи мають такі ресурси, які не вимагають великих фінансових затрат. На нашу думку, варто звернути увагу на етнотуристичні ресурси регіонів. Це – найбільш привабливі ресурси для підвищення культосвітнього рівня населення. Тому актуальним завданням сьогодні є дослідження наявних етнотуристичних ресурсів рекреаційних регіонів, ознайомлення із закордонним досвідом їх використання, зокрема, проведення фестивальних заходів, розвитку народних промислів та запозичення продуктивних ідей з метою активізації діяльності туристичного комплексу.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Питання теорії і методики територіальної організації господарства та характеристики основних видів туристично-рекреаційних ресурсів ґрунтовно досліджені у працях Е.Б. Алаєва, П.М. Алампієва, С.І. Дорогунцова, М.М. Колосовського, М.Д. Пістуна, В.А. Поповкіна, А.Ю. Пробста, Ю.Т. Саушкіна, С.Б. Хорєва, М.Г. Чумаченка, В.І. Азара, М.В. Багрова, О.О. Бейдика, Ю.А. Веденіна, М.І. Долішнього, В.К. Євдокименка, О.В. Живицького, І.В. Зоріна, О.М. Ігнатенка, Е.А. Котлярова, В.С. Кравціва, М.П. Крачила, В.І. Куценко, О.О. Мазуркевича, В.І. Мациоли, М.С. Мироненка, В.Н. Новикова, М.С. Нудельмана, Т.Ф. Панченко, І.І. Пирожника, В.С. Преображенського, І.Д. Родичкіна, І.Т. Твердохлебова, В. Азара, П. Бернекера, К. Борисова, Дж. Боузона, В. Главацького, Л. Гриніва, О. Гулича, Б. Данилишина, М. Долішнього, Є. Беленького, В. Євдокименка, І. Зоріна, В. Квартальнова, В. Кифяка, О. Любіцева, В. Мікловд, Н. Недашківської, В. Павлова, С. Харічкова, О. Шаблія та інших. Оскільки етнотуристичні ресурси не є достатньо вивченими, то на сучасному етапі постає питання про їх детальне дослідження та оцінку.

Формулювання цілей статті. Етнічний туризм — це спосіб дізнатися більше про своє коріння або вивчити історію свого народу, а також спосіб залучення інвестицій у економіку регіонів. Метою статті є аналіз етнотуристичного потенціалу Гусятинсько-Сатанівського рекреаційного району.

Виклад основного матеріалу. Необхідність з'ясування сутності етнотуризму зумовлена тим, що існує ряд наукових тверджень, у яких етнотуризм ідентифікують як зелений, сільський чи екологічний туризм або як ностальгічний. Тому не зрозуміло, який саме напрям туризму розвивати і чи дійсно перелічені види туризму є ідентичними.

Зокрема Кифяк В.Ф., під етнотуризмом розглядає поїздки з метою побачень з рідними та близькими [5]. На нашу думку, це твердження є дискусійним, оскільки науковець у власному тлумаченні сутності етнотуризму ідентифікує останній як ностальгічний туризм.

Н. А. Малова стверджує, що «ностальгічний чи етнічний туризм (nostalgic tour) – це вид відпочинку, під час якого туристи вивчають визначену етнічну групу населення, її життя, особливості культури, побуту і т. д.» [6].

Основними напрямками роботи у сфері розвитку туризму у Гусятинсько-Сатанівському рекреаційному районі є:

Освітній туризм – організація тематичних шкільних екскурсій до музеїв та музейних кімнат.

Оздоровчий туризм – відвідування курортних місць для лікування та відпочинку; щорічно тисячі відпочиваючих покращують стан здоров'я на базі бальнеологічного санаторію «Збруч» та реабілітаційного відділення Гусятинської районної комунальної лікарні.

Екологічний туризм – різновид науково-пізнавального туризму, що здійснюється на екологічно-чистій території заповідника «Медобори». Тут функціонує три екологічних стежки «До пущі Відлюдника», «На гору Богит», «На гору Гостра». На цих маршрутах потрібно дотримуватись певних правил поведінки, зокрема, їх відвідування можливе у супроводі працівників заповідника.

Сільський зелений туризм – один із видів екологічного туризму, що має і дозвільний, і пізнавальний характер та пов'язаний з використанням сільських садиб. Центри такого туризму створено у Личківцях, Самолусківцях, Чабарівці, Гримайлові, Гусятині.

Релігійний – паломництво до святих місць: до храмів, до пущі Відлюдника, до гір Богит, Звенигора, Гольда.

Пішохідний – пішохідні подорожі до природних, історичних, культурних пам'яток, по території заповідника «Медобори». Тут розроблено вісім туристичних маршрутів: «До Збруцького ідола та пущі Відлюдника», «До Збруцького ідола і до Романівки», «До Романівки», «До пущі Відлюдника», «До села Вікно», «До пущі Відлюдника та Іванківських штолень», «До Збруцького ідола і до пущі Відлюдника» та ін.

Водний – подорожі по річці Збруч на байдарках та катамаранах.

Велосипедний – подорожі на велосипедах за маршрутом – Гусятин – Сидорів – Жабинці – Колиндяни – Дача Галілея – Чортків.

Спортивний – участь у спортивних змаганнях, відвідування цих заходів уболівальниками.

Екстремальний (спелеологічний) – участь в експедиціях до карстових печер «Перлина» та «Христинка». На цих маршрутах потрібно мати спеціальне спорядження та відповідну підготовку. Відвідування печер можливе лише у супроводі працівників заповідника «Медобори».

Автомобільний – подорожі на автомобілях за маршрутом Київ – Сатанів – Гусятин – Київ (тривалість три дні, протяжність – 860 км) [1].

Одним із видів туризму, який тільки набирає силу у межах Гусятинсько-Сатанівського рекреаційного району, є етнотуризм.

Основна мета етнічного туризму – ознайомлення із звичаями та побутом певного краю. Культурно-мистецькі заходи, присвячені певному явищу чи події, дають змогу відтворити історію регіону, його особливості. Варто зауважити, що зі збільшенням кількості таких заходів у певному регіоні зростає його популярність серед туристів [4].

У межах Гусятинсько-Сатанівського рекреаційного району проводиться ціла низка різноманітних етнофестивалів, які сприяють розвитку культури українського села, популяризації традиційної народної культури та залучення широких верств населення до участі в її відродженні. Зокрема, Всеукраїнський фестиваль – «Пісенні Медобори – мелодія краси», що проходить у селищі Гусятин. У цьому дійстві щороку бере участь велика кількість виконавців різних вікових груп. Метою проведення фестивалю є популяризація української пісні як етнобренду [2].

Ще одним цікавим заходом на теренах Гусятинського адміністративного району є Всеукраїнський фестиваль сільської молоді «Купальська феєрія». Цей захід проводиться у ніч з 6 на 7 липня у с. Чагарі. Святкове театралізоване дійство «Івана Купала» відтворюють аматорські колективи Гусятинського району. У фестивалі беруть участь кращі творчі колективи, фольклорні гурти та виконавці з Київської, Львівської, Рівненської, Хмельницької, Чернівецької областей. Фестиваль насправді набув вражаючих масштабів, адже також дарують гарний настрій і чудові пісні гостей із-за кордону.

Паралельно діє невеличкий ярмарок, святкова виставка народних художніх промислів за участю майстрів народного мистецтва району.

Головною метою фестивалю є відродження українського села, утвердження його самобутності, неповторності, популяризації кращих надбань української пісенної та інструментальної народної творчості, самобутних обрядових та звичаєвих традицій надзбручанського краю.

Фестиваль сприяє обміну досвідом роботи, допоможе багатьом талановитим виконавцям відкрити широку панораму для культурної співпраці [3].

У межах Городоцького адміністративного району проходить не менш цікавий захід, а саме, Регіональний фестиваль-конкурс народного мистецтва «Душа землі моєї», який проводиться за сприяння управління культури, туризму і курортів Хмельницької обласної державної адміністрації; відділу культури і туризму Городоцької районної державної адміністрації.

Мета та завдання фестивалю-конкурсу:

- відродження та розвиток українських національних культурно-мистецьких традицій;
- сприяння підйому творчої активності у широких мистецьких колах та серед аматорів народного мистецтва;
- визначення перспектив розвитку народно-музичного, хореографічного та фольклорного мистецтва;
- популяризація духовної спадщини та подальший розвиток виконавської майстерності фольклорних колективів та виконавців: народної пісні, традиційного виконавства на народних інструментах, народної хореографії та слова;
- сприяння вихованню у молоді любові до рідної землі, поваги до духовної спадщини свого народу;
- налагодження творчих контактів, обмін досвідом та творчими здобутками з іншими регіонами.

Учасниками фестивалю є фольклорні, танцювальні колективи, інструментальні та вокальні ансамблі, солісти-інструменталісти та співаки, колективи з Вінницької, Волинської, Тернопільської, Луганської, Рівненської областей та 30 з районів та міст області.

У фестивалі беруть також участь майстри народного мистецтва з області та Львівщини, Тернопільщини, Вінниччини, Івано-Франківщини, які представляють на виставці-ярмарці вишивані вироби, різьблення деревини, соломо- та лозоплетіння, декоративний розпис, витинанку, бісероплетіння, гончарство, писанкарство тощо.

У програмі фестивалю:

- конкурсне прослуховування учасників регіонального фестивалю конкурсу народного мистецтва «Душа землі моєї»;
- робота етнографічних павільйонів «Вулички старого Сатанова»;
- туристично-спортивні змагання «Туристичний бум»;
- урочисте відкриття регіонального фестивалю-конкурсу «Душа землі моєї»;
- концертне дійство «Мистецьким перевеслом вінчуємо наш край» за участю фольклорних колективів України та області;
- виставка майстрів декоративно-прикладного мистецтва «3 народних джерел»;
- робота містечка ремесел «Майстерня дядька Савки»: майстер-класи подільської витинанки, народних оберегів, гончарства, ковальства, ляльки-мотанки, лозоплетіння, бісероплетіння та макраме;
- свято народної кухні «Городоцькі пампухи»;

- парад ансамблів народної музики, троїстих та весільних музик «Подільська дроботуха»;
- майстер-клас подільського танцю;
- фестивальний подіум «Українська вишиванка»;
- гала - концерт переможців та гостей фестивалю-конкурсу «Душа землі моєї» [7].

Місцева влада скеровує свою діяльність і на організацію культурно-мистецьких заходів, і на збереження мережі та зміцнення матеріально-технічної бази закладів культури району і, насамперед, на забезпечення галузі висококваліфікованими спеціалістами та підвищення їхнього фахового рівня.

Успіх розвитку етнотуризму в Гусятинсько-Сатанівському рекреаційному районі залежить не тільки від наявної матеріально-технічної бази, але і від впровадження інноваційних заходів та проектів, спрямованих на використання унікальної національної культурної спадщини регіону.

Висновки. Як бачимо, програма фестивалів є насиченою, оригінальною та цікавою, і кожного року приваблює все більшу кількість туристів. Тому з кожним роком ці заходи приносять великі прибутки до місцевих бюджетів. Активна фестивальна діяльність сприяє соціально-економічному зростанню району, а також популяризації потенційних етнотуристичних ресурсів серед місцевого населення та туристів. Отже, зростання кількості фестивалів у Гусятинсько-Сатанівському рекреаційному районі є позитивним фактором для розвитку різноманітних видів туризму та рекреаційної діяльності. Реалізація програм та проектів з використання етнотуристичного потенціалу рекреаційного району з метою залучення якомога більшої кількості потенційних туристів є надзвичайно актуальною.

Таким чином, узагальнюючи результати проведеного дослідження, можна зробити висновок, що Гусятинсько-Сатанівський рекреаційний район має всі необхідні об'єктивні передумови для того, щоб перетворити Подільський регіон у центр туризму національного рівня. Однак для забезпечення туристичної галузі кваліфікованими кадрами та підвищення їх освітнього рівня необхідно на базі вищих навчальних закладів Тернопільської та Хмельницької областей організувати курси підвищення кваліфікації для всіх тих спеціалістів, які будуть опікуватися розвитком відпочинкового, етно- і фестивального, «зеленого» та сільського туризму в регіоні. Також необхідно забезпечити залучення інвестицій у будівництво нової та реконструкцію наявної туристичної інфраструктури (готельних, розважальних комплексів та баз відпочинку; приведення історичних та культурних пам'яток, які розміщені на території рекреаційного району у належний стан, підготовку до відвідування найдавніших етнічних пам'яток, музеїв та виставок). Належне вирішення цих та інших питань, які сприятимуть залученню туристів, дозволить пришвидшити розвиток туристичної сфери рекреаційного району та створити відповідну туристичну інфраструктуру, що в свою чергу призведе до збільшення кількості нових робочих місць, податкових надходжень та поліпшення соціально-економічного розвитку регіону.

Список використаних джерел

1. Види туризму на Гусятинщині [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tour.husyatyn.te.ua>.
2. Всеукраїнський фестиваль – «Пісенні Медобори – мелодія краси» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oda.te.gov.ua/husyatynska/ua/publication/print/1474.htm>.
3. Всеукраїнський фестиваль сільської молоді «Купальська феєрія» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kopychyntsi.com.ua/kultura/iii-y-vseukrayinskyu-festyval-silskoyi-molodid-kupalska-feeriya.html>.
4. Дударчук К. Фестивалі як вид подієвих туристичних ресурсів / К. Дударчук // Наукові записки «Рекреаційна географія і туризм». – 2011. – № 1.
5. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні / В. Ф. Кифяк. – Чернівці: Книги-XXI, 2003. – 300 с.
6. Малова Н. А. Туризм и культурное наследие: межвузовский сборник научных трудов Н. А. Малова. Выпуск 1. – М., 2009.
7. Положення про регіональний фестиваль-конкурс народного мистецтва «Душа землі моєї» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://onmccm.org/?p=301>.